

Reagoivasta kaavoituksesta luontoviisaaseen sijoittumisen harkintaan

Erikoistutkija Jonne Hytönen, Suomen ympäristökeskus

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

Puhtaan energiajärjestelmän siirtymä
(REPower-CEST)

Tutkimustehtävä: Suunnittelun kehittäminen energiasiirtymässä

Haastatteluaineisto:

- **Suunnittelun ja vaikutustenarvioinnin asiantuntijat, viranomaiset**
- Paikalliset, alueelliset & valtakunnalliset toimijat
- 30 henkilöä, fokus Pohjois-Pohjanmaa ja Lappi

Haastattelurunko:

- **Vaikutusten arviointi** ja hallinta
- Alueidenkäytön **suunnittelu**
- Toimintaympäristö ja sen muutokset

Monitavoitearvioinnin työpaja suosituksista

Keskeisiä havaintoja haastatteluista

1. KUMULOITUVIEN HAITTOJEN AIHEUTTAMA NEUVOTTOMUUS

Erillään suunniteltavien hankkeiden yhteisvaikutusten hillitseminen koetaan vaikeaksi.

2. SELVITYSTAAKKAAN TURHAUTUMINEN

Selvitysten yksityiskohtaisuutta, kohdistumista ja ajoittumista kritisoidaan.

3. VAIKUTUSARVIOINNIN MERKITYS EPÄILYTTÄÄ

Vaikutusten arvioinnin merkitys nähdään osin kunnasta riippuvaiseksi.

4. HANKKEIDEN DETALJISUUNNITTELUSSA EI NÄHDÄ ISOJA PUUTTEITA

Tuulivoima-osayleiskaava koetaan toimivaksi hankesuunnittelun työkaluksi.

5. DETALJISUUNNITTELUN PUITTEISTAMISTA TOIVOTAAN

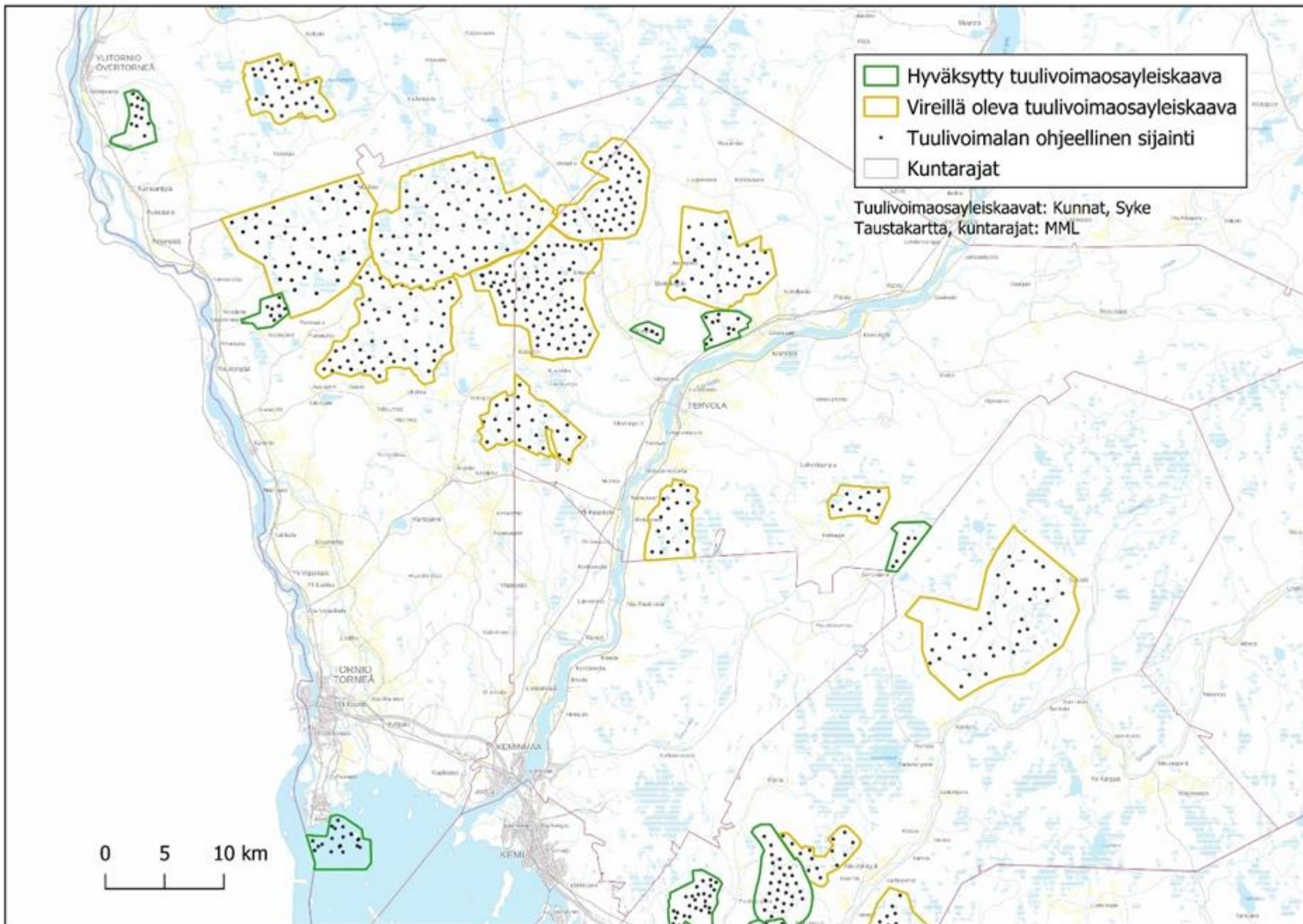
Kokonaiskuva tukisi yhteisvaikutusten hallintaa.

KESKEISET JOHTOPÄÄTÖKSET

Uusiutuvan sähkön tuotanto kasvanut erittäin nopeasti; hankekehitystä kuvataan ”kilpajuoksuksi”.

Vaikka yksittäisten hankkeiden vaikutukset ympäristöön selvitetään yksityiskohtaisesti, eri hankkeiden yhdessä aiheuttamien haittojen välttäminen on osoittautunut vaikeaksi. **Hankkeiden toteutuksen yksityiskohtien hiomisella ei päästä käsiksi kumuloituviin vaikutuksiin.**

→ Tuuli- ja aurinkovoimahankkeiden sijaintien ohjaus on avain eri hankkeiden yhdessä aiheuttamien haittojen hillintään.

Tuulivoimayleiskaavatilanne sekä turbiinien viitteelliset sijainnit Lounais-Lapissa.

Tilanne keväällä 2025.

Tilannekuva nopeasti vanhentunut.

Kuva: Kimmo Nurmio, Suomen ympäristökeskus

Pohdintaa kuntanäkökulmasta

Lakimuutoksin voidaan saada aikaan parannusta ekologisiin reunaehtoihin

- Hankekaavan laatiminen ekologisen kytkeytyneisyyden kannalta tärkeimmille alueille voitaisiin ehkäistä alueidenkäyttölain pykälämuutoksin.
- Näin luotaisiin luontoa suojaavat puitteet hankkeille, joiden toteutuksen suunnittelu säilyisi silti yhä kunnissa ja maakunnissa.

Tiukemmin ekologisin kriteerein ei kuitenkaan voida varmistaa kunnan toivomia tai asukkaiden näkökulmasta oikeudenmukaisia hankesijainteja.

Toistaiseksi alan kestävyyspyrkimykset riippuvat kunnista – ei laista tai hanketoimijoista

- **Salliva lainsäädäntö tai hankesuunnittelun yksityiskohdat eivät varmista kestävyyttä,** sillä ne eivät ohjaa markkinaehtoista sijaintien valikoitumista.
- **Kuntien on mahdollista päättää hankkeiden toteuttamisen reunaehdoista.** Kunnat voivat arvioida eri hankkeiden toteuttamiskelpoisuutta paitsi luonnon, myös kunnan ja kuntalaisten määrittämistä kriteereistä käsin.

Varhainen vuorovaikutus ja hyväksyttävyyys

- Suunnittelun **vuorovaikutteisuus on vaikuttavinta heti hankkeiden reunaehdoista päätettäessä**, suunnittelun varhaisessa vaiheessa.
- Hankkeiden toteuttamisen tapaan keskittyvässä **tuulivoimayleiskaavan suunnittelussa ollaan vuorovaikutuksen kannalta jo osittain myöhässä**.
- Hankkeiden joutuisaa läpijuoksuttamista suunnittelun vuorovaikutteisuuden ensisijaisena tavoitteena on perusteltua arvioida kriittisesti.

Tutkijan suositukset kunnille:

1. Tähtää hankeaihioiden ohjaamiseen ja kriittiseen vertailuun – proaktiivisen suunnitteluun reaktiivisen sijaan.
2. Päätäkää hankkeiden toteuttamisen reunaehdoista viranhaltijoiden, kuntalaisten ja luottamushenkilöiden kesken.
3. Laatikaa tuuli- ja aurinkovoimahankkeiden sijoittamisen periaatteet hallitun sijainninhjauksen tueksi.

Strategisen alueidenkäytön ohjauksen resurssien on vastattava hankepotentiaalin asettamaa suunnittelutehtävää.

Tutkijan toivelista kuntatoimijoille:

1. Arvioi kestävyyttä luonnon tilan perusteella
Hankkeet tulisi nähdä toteuttamiskelpoisina vain, jos luonnon tila ei ratkaisevasti heikkene useidenkaan hankkeiden ja muun maankäytön yhteisvaikutuksesta. "Kestävyys" ei arvioitavissa ilman yhteistarkastelua.
2. Kuntapäätöksentekijät kantaisivat vastuun suunnitteluratkaisuista - YVA ei poista vastuuta
Ympäristövaikutusten arvioinnilla voidaan vain tiettyyn pisteeseen asti vähentää haittoja.
3. Kuntajohto tunnistaisi, että jo kaavoituspäätös on ratkaiseva päätös
Kunnan päätös kaavoittaa on "kokoaan suurempi päätös", lukitessaan hankkeen pääpiirteittäisen sijainnin. Kunnan linjaukset ratkaisevia sijoittumisen ja siten myös kestävyuden kannalta.

Julkaisukäsikirjoitukset:

Suosituksia kestävämpään tuuli- ja aurinkovoiman suunnitteluun

Hytönen, Saastamoinen, Puustinen, Heinilä

- Vertaisarvioinnissa, policy brief

Tuuli- ja aurinkovoiman ekologinen kestävyys Suomessa – nykytila ja kehittämistarpeet

Vuori & Hytönen (toim.)

- Syken raportti, tulossa noin 5/2026

Kiitos!

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

Puhtaan energiajärjestelmän siirtymä
(REPower-CEST)